

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum impediatur operationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Cap. 3. parū
ante mediū
con. 5.

vt Philosophus in 3. Eth. * dicit. Consiliatur de ma-
gnis, in quibus quasi nobis ipsi discrdimus. Ea autē,
que timorem incutiunt, nō sūt simpliciter mala, sed
habent quandam magnitudinem, tū ex eo qd appre-
henduntur, ut quā difficiliter repellī pnt: tum etiam
quia apprehenduntur ut de prope existentia, sicut iā
dictum est. * vñ hoīes maxime in timorib. quērūt
consiliari. Alio mō dī aliquis consiliatiuus a facultate
bene consiliandi, & sic nec timor, nec aliqua passio
consiliatiuos facit: quia homini affecto secundum
aliquam passionem uidetur aliquid uel maius, uel
minus, q̄ sit secundum rei ueritatem: sicut amanti
uidetur ea q̄ amat, meliora, & timent q̄ timet,
terribiliora: & sic ex defectu rectitudinis iudicii que
libet passio, quantum est de se, impedit facultatē be-
ne cōsiliādi. Et per hoc patet responsio ad Primum.

q. 43. art. 2.

AD II. Dicendum, quod quanto aliqua passio
est fortior, tanto magis homo secundum ipsam affe-
ctus impeditur. & ideo quando timor fuerit fortis,
uult quidem homo consiliari, sed adeo perturbatur
in suis cogitationibus, quod consilium adinuenire
non potest. Si autem sit paruus timor, qui sollicitudi-
nem consiliandi inducat, nec multum rationem co-
turbet, potest etiam conferre ad facultatem bene cō-
siliandi ratione sollicitudinis consequentis.

AD III. Dicendum, q̄ et spes facit consiliatiuos:
quia, ut in 2. Rhet. * Philosophus dicit. Nullus confi-
liatur de his de quibus desperat, sicut nec de impos-
sibilibus, ut dicitur in 3. Eth. † timor tñ facit magis
consiliatiuos quam spes, quia spes est de bono, pro-
ut possumus ipsum consequi: timor autem de malo,
prout uix repelli potest: & ita magis respicit rationē
difficilis timor, quam spes. in difficilibus autem, ma-
xime in quibus nobis non confidimus, cōsiliamur,
sicut dictum est. *

Ca. 5. a. med.

Cap. 3. tot. 5.

In corp. ar.

ARTICVLVS IIII.

Utrum timor impediatur operationem.

ARTICVLVS IIII.

Utrum timor faciat tremorem.

AD TERTIVM sic proceditur. Videt, q̄ tremor non
est effectus timoris. Tremor. n. ex frigore acci-
dit: uidemus enim infrigidatos tremere, timor autē
nō uidetur causare frigus, sed magis calorem defic-
cantem, cuius signum est, quod timentes sitiunt, &
præcipue in maximis timoribus, sicut patet in illis q̄
ad mortem ducuntur. ergo timor non causat tre-
morem.

¶ 2 Præt. Emissio superfluitatum ex calore accidit,
unde ut plurimum medicinæ laxatiuæ sunt calidæ:
sed huiusmodi emissiones superfluitatum ex timore
frequenter contingunt: ergo timor uidetur causa-
re calorem, & sic non causat tremorem.

¶ 3 Præt. In timore calor ab exterioribus ad interio-
ra reuocatur. Si igitur propter hōi reuocationem
caloris in exterioribus homo tremat, uidetur simili-
ter, quod in omnibus exteriorib. membris deberet
causari tremor ex timore: hoc autem non uidetur.
non ergo tremor corporis est effectus timoris.

SED CONTRA est, quod Tullius dicit in 4. de Tu-
sculanis quæstionibus * quod timorem sequitur tre-
mor, & pallor, & dentium strepitus.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut supra dictum est, * in
timore fit quædā cōtractio ab exterioribus ad interio-
ra: & ideo exteriora frigida remanent, & propter
hoc in eis accidit tremor, q̄ catur ex debilitate uirtu-
tis continentis membra. Ad huiusmodi autē debilita-
tem maxime facit defectus caloris, qui est instrumē-
tum, quo anima mouet, ut dicitur in 2. de anima *.

Li. 4. in fol.
4. a. princip.
libri.
Ar. a. h. m. q. 7.

Tex. 98. to-
mo 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod calore ab ex-
terioribus ad interiora reuocato, multiplicatur calor
interius, & maxime uersus inferiora, id est, circa nu-
trituiam: & ideo consumpto humido consequitur
sitis, & etiam interdum solutio uentris, & urinc emif-
sio, & quandoque etiam seminis, vel huiusmodi e-
missio superfluitatum accidit propter contractio-
nem uentris, & testiculorum, ut Philosophus dicit
in libro de problematibus. * unde patet solutio ad
Secundum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ quia in timore calor
deserit cor, a superioribus ad inferiora tendens: iō ti-
mentibus maxime tremat cor & membra, que hēnt
aliquam connexionem ad pectus, ubi est cor: unde ti-
mentibus maxime tremunt in uoce propter uicinatē
uocalis arteriæ ad cor. tremat etiam labium inferius
& tota inferior mandibula propter continuationē
ad cor, unde & strepitus dentium sequitur: & eadē
ratione brachia, & manus tremunt. Vel etiam quia
huiusmodi membra sunt magis mobilia propter q̄
& genua tremunt timentibus, secundū illud Isaiæ.
35. Confortate manus dissolutas, & genua tremen-
tia roborate.

In sectione
17. Probic.
11. to. 6.

ARTICVLVS IIII.

Utrum timor impediatur operationem.

AD SECUNDVM sic procedit. Videtur, q̄ timor
impediatur operationem. Operatio enim maxi-
me impeditur ex perturbatione rōnis, quæ dirigit
in opere, sed timor perturbat rationem, ut dictum
est. * ergo timor impedit operationem.

¶ 3 Præt. Illi qui faciūt aliquid cum timore, facilius
in operatione deficiunt: sicut si aliquis incedat su-
per trabem in alto positam, propter timorem de fa-
cili cadit, non autem caderet, si incederet super ean-
dem trabem in imo positam, propter defectum ti-
moris. ergo timor impedit operationem.

¶ 3 Præt. Pigritia, siue segnities ē quædam spēs timo-
ris, sed pigritia impedit operationem. ergo & timor.
SED CONTRA est, qd̄ Apostolus dicit ad Phil. 2.
Cum metu & timore uestra salus ē operamini, qd̄
non diceret, si timor bonam operationem impedi-
ret. timor ergo non impedit bonam operationem.

RESPON. Dicendum, quod operatio hoīs exterior
causatur quidem ab anima sicut a primo mouente,
sed a membris corporeis sicut ab instrumentis. Con-
tingit autem operationem impediiri & propter defe-
ctum instrumēti, & propter defectū principalis mo-
uentis. Ex parte igitur instrumentorum corporalium
timor, quantum est de se, semper natus est impedire
exteriorem operationē pp defectum caloris, qui ex
timore accidit in exterioribus mēbris: sed ex parte
animæ si sit moderatus non multum rationem per-
turbans, confert ad bene operandum, in quantum
causat quandam sollicitudinem, & facit hoīem atten-
tius consiliari & operari. Si uero timor tantū incre-
scat, quod rationē perturbet, impedit operationē et
ex parte animæ, sed de tali timore Apostolus non lo-
quitur. Et per hæc patet responsio ad Primum.

AD SECUNDVM dicendum, quod illi qui ca-
dunt de trabe in alto posita, patiūtur perturbatiōes
imaginationis propter timorem casus imaginati.
AD IIII. dicendum, quod omnis timens refugit id
quod timet: & iō cum pigritia sit timor de ipsa ope-
ratione in quantum est laboriosa, impedit operatio-
nem, quia retrahit uoluntatem ab ipsa, sed timor q̄
est de aliis rebus, intantum adiuuat operationē, in-
Prima Secundæ S. Thomæ. M 2 quan-

Art. 2. huius
quæst.

¶ Super Quaestiois quadragesime quinta Articulum primum.

IN tota quaest. 45. unum occurrit dubium, quomodo scilicet malum sit obiectum audaciae. autem est obiectum eius per se, aut per accidens. si per se, ergo motus appetitus, profectus est per se respectu mali, cuius oppositum dictum est: & omnes fatentur, dicentes, malum esse quod omnia fugiunt: sicut bonum, quod omnia appetunt. si per accidens, ergo habet aliquid aliud per se obiectum, sicut patet in ceteris operationibus sensus, intellectus, & appetitus. Dicuntur enim aliqua per accidens uisa, audita, intellecta, appetita: quia propter alia uisa, sentata, cognita, desiderata attinguntur, & tunc queratur quod est obiectum per se audaciae, an bonum, an malum. Et augetur difficultas, quia auctor uarie loqui uidetur in artic. 2. ad tertium, expressis dicens, audaciam respicere malum, & in artic. 4. ad 2. dicens, obiectum audaciae esse compositum ex bono & malo.

quantum inclinatur uoluntatem ad operandum ea, per quam homo effugit id quod timet.

QVAESTIO XLV.

De audacia, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de audacia. ET CIRCA hoc quaruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum audacia sit contraria timori.

¶ Secundo, Quomodo audacia se habet ad spem.

¶ Tertio, De causa audaciae.

¶ Quarto, De effectu ipsius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum audacia sit contra timori.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod audacia non contrarietur timori. Dicit enim Aug. in lib. 83. q. 1. quod audacia uirtutum est, uirtutum autem uirtuti contrariatur: cum ergo timor non sit uirtus, sed passio, uidetur quod timori non contrarietur audacia.

¶ 2. Praet. Vni unum est contrarium: sed timori contrariatur spes, non ergo contrariatur ei audacia.

¶ 3. Praet. Vnaquaeque passio excludit passionem oppositam: sed id quod excluditur per timorem, est securitas, dicit enim August. 2. Confes. quod timor securitati praecauet, ergo securitas contrariatur timori: non ergo audacia.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Rhet. quod audacia est timori contraria.

RESPON. Dicendum, quod de ratione contrariorum est, quod maxime a se distent, ut dicitur in 10. Metaph. Illud autem, quod maxime distat a timore, est audacia. Timor enim refugit nocuum futurum propter eius vi-

eo ipso, quod tam difficile est, habet unde a se auertat illum, cui est, uel uidetur sic excessuum: & hoc modo bonum arduum est obiectum desperationis, & similiter malum, difficile non excedens mensuram in maius, licet ex eo quod est malum habeat, unde auertat: ex eo tamen quod est uelut quoddam magnum non excedens mensuram, habet unde trahat, unde auctor superius in q. 23. art. 2. dicit quod malum arduum habet, ut in ipsum tendatur, sicut in quoddam arduum: & sic modus mali importatus per ly, arduum, mensurate habet attrahere non concupiscibilem, cuius est uigere magis manus mali, quam minus, sed irascibilem, cuius est tam bona quam mala ardua profectus, ut oportet. Et hoc modo saluatur, quod audacia respicit per se aliquo modo suum proprium obiectum: nec uideo aliter perfectam in ipsa, & desperatione pure sumptis respectu priorum obiectorum. Quod enim obiectum audaciae sit difficile malum, ex eo patet, quod si nullus desperat nisi a desiderato, ac per hoc bono, ita nullus audet nisi ad timendam, ac per hoc mala, haec de primo. Quod ad secundum facile patet quomodo saluatur hic per se, & per accidens, & quae. Saluator scilicet per se obiectum profectus, id est bonum, & per accidens obiectum eiusdem, id est malum, ex eo quod obiectum audaciae, ut participantis spei, ut in littera dicitur, compositum est ex bono & malo, ita quod bonum uictoriae, seu re pulsae subiectionis imminens, respicit rationem spei, quod perinde est ac dicere, quod respicit ex participata spei: malum autem respicit rationem sui, propter illud tamen bonum. Est enim audaciae motus spei effectus ex parte obiecti: unde prouida natura, cum egeret animalia non solum consonantibus per se motibus ab obiecta appetitus, bonum scilicet & malum: sed etiam dissonantibus ab eiusdem, quantum quandoque expedit & fugere bonum aliquod, & profectus mali aliquod, nec potuerit fieri, ut perfectam secundum propriam compositionem haberent, effectus ut saltem respectu concurrentium ad motum perfectas saluaretur, ut sic motus omnis appetitus, & si non secundum se consideratus, ut tamen exercitus, cum requisitis ad ipsum per se obiectum fortiaur.

etiam super ipsum timentem: sed audacia aggreditur periculum imminens propter uictoriam sui supra ipsum periculum. unde manifeste timori contrariatur audacia. AD PRIMVM ergo dicendum, quod ira & audacia, & omnium passionum nomina dupliciter accipi possunt. Vno modo secundum quod importat absolute motus appetitus sensitiui in aliquo obiectum bonum, uel malum: & sic sunt nomina passionum. Alio modo, secundum quod simul cum huiusmodi motu importat recessum ab ordine rationis, & sic sunt nomina uirtutum, & hoc modo loquitur August. de audacia: sed nos loquimur nunc de audacia secundum primum modum.

AD SECVDVM dicendum, quod uni secundum idem non sunt plura contraria: sed secundum diuersa, nihil prohibet uni plura contrariari: & sic dictum est supra, quod passiones irascibilis habent duplicem contrarietatem, unam secundum oppositionem boni & mali, & sic timor contrariatur spei: aliam secundum oppositionem accessus & recessus, & sic timori contrariatur audacia: spei uero, desperatio.

AD TERTIVM dicendum, quod securitas non significat aliquid contrarium timori, sed solam timoris exclusionem. Ille enim dicitur esse securus, qui non timet: unde securitas opponitur timori sicut priuatio, audacia autem sicut contrarium: & sicut contrarium includit in se priuationem, ita audacia securitatem.

ARTICVLVS II.

Vtrum audacia consequatur spem.

AD SECVDVM sic procedit. Videtur quod audacia non consequatur spem. Audacia enim est

parte obiecti: unde prouida natura, cum egeret animalia non solum consonantibus per se motibus ab obiecta appetitus, bonum scilicet & malum: sed etiam dissonantibus ab eiusdem, quantum quandoque expedit & fugere bonum aliquod, & profectus mali aliquod, nec potuerit fieri, ut perfectam secundum propriam compositionem haberent, effectus ut saltem respectu concurrentium ad motum perfectas saluaretur, ut sic motus omnis appetitus, & si non secundum se consideratus, ut tamen exercitus, cum requisitis ad ipsum per se obiectum fortiaur.

¶ Super Quaestiois quadragesime quinta Articulum secundum.

CIRCA dicta in 2. art. eiusdem 45. q. spaliter dubium occurrit, quia auctor sibi contrarius est. superius enim in quest. 25. artic. 3. expresse dixit, quod desperatio est prior timore, & quod timor sequitur

Supra q. 23. art. 2. co. fin. Et inf. praefecti q. art. 3. co. Et 2. 2. q. 123. art. 3. ad 3. & q. 23. artic. 3. ad 3. & q. 129. artic. 6. ad secundum. 1. 83. quest. q. 31. a medio illi: & q. 34. tom. 4.

lib. 2. cap. 6. a medio illius, tom. 1.

lib. 2. Rhet. cap. 5. a medio, tom. 6.

* li. 10. Met. tex. 13. to. 3.